

Bir Öcü Var Bende, Benden İçeru...

Delft Mabedi'ndeki bir yazıt şöyle der: “Kendini bil, böylelikle evreni ve tanrıları da bileceksin.” Tevekkeli değil, gelmiş geçmiş tüm büyük üstatlar hep aynı fikri tekrarladılar: “Tanrı’yı tanımak istiyorsan içine dön ve kim olduğunu keşfet.”

Bu keşfe gönüllü çıkanlar, bir gün muhakkak onunla tanışıp el sıkışmak zorunda kalacaklar. Kiminle mi? Benliğe tahakküm eden o müstebit güçle, yani gölgeyle...

Carl Jung’un “gölge” adını verdiği; istisnasız hepimizde var olan bu karanlık kişilik, kendimizle bütünleşebilmenin, aydınlığı yakalayabilmenin anahtarıdır. Tanrının aslında karanlık bir yanı olduğu bilgisine arkasını dönenler, “O sadece Işıktır” diye iddia edenler, içlerindeki karanlığı da kabullenemezler. Ne acıdır ki, suçluyu hep dışarda arayan; karşılaştıkları her nahoş olayda daima kaderi ya da başkalarını sorumlu tutan kişiler, bütünlüğün simyasındaki bu unsurun bahsettiği gücü kullanmak yerine ona yenik düşerler. Jung’un, “Eğer kendi gölgenizle yüzleşmezseniz, yüzleşmediğiniz gölge kaderiniz olarak karşınıza çıkacaktır,” demesindeki nedenlerden biri budur.

Gölge’nin niçin ve nasıl geliştiğini, kendini hangi davranış ve duygularla ele verdiğini incelemeye başlamadan önce Jung’un otobiyografisindeki* şu manidar anıyı aktarmak istiyorum sizlere:

“O sıralarda beni hem ürküten, hem de yüreklendiren bir düş gördüm. Bir gece, neresi olduğu belli olmayan bir yerde çok şiddetli bir rüzgârla boğuşarak ilerlemeye çalışıyordum. Her yerde yoğun sis kümeleri uçuşuyordu. Elimde, her an sönmeye hazır bir ışığı sımsıkı tutuyordum. Her şey bu ışığı yanık tutmama bağlıydı. Ansızın, izlendiğim duygusuna kapıldım. Arkama baktığımda, dev bir karaltı gördüm. Ne denli tehlikede olsam da geceye ve rüzgâra karşı küçük ışığımın sönmesine izin vermemem gerektiğinin bilincindeydim. Uyandığımda, karaltının, sisin içinde savrulan ruhumun bölünmüş bir parçası olan gölgem olduğunu anladım. Taşıdığım zayıf ışıktaki belirmişti ve bu ışık, sahip olduğum tek ışık olan bilincimdi. Kavrayabilme yetim tek ve en değerli hazinemdi. Karanlığın güçlerine oranla, her zaman yetersiz ve kırılgan kalacaktı fakat gene de bir ışıktı, benim ışığımdı.”

Meselenin özünde, telaffuzu güç Yunanca bir kelimeyle izah edilen çok önemli bir yasa var: Enantiodromia. “Enatio” (karşı koymak, karşısında

* Carl Gustav Jung; *Anılar, Düşler, Düşünceler*; çev.: İris Kantemir; sayfa 107; Can Yayınları; 2001.

durmak) ve “dromia” (koşmak) sözcüklerinden terkip edilmiş bu kelime, bir yöne gidildiğinde, buna karşıt bir hareketin kendiliğinden oluştuğunu anlatmak için ilk kez filozof Heraclitus tarafından kullanılmıştır. Evrendeki “Kutupluluk” ve “Denge” yasaları icabı, zıdda yönelen herhangi bir güç, kaçınılmaz olarak kendi karşıtını doğurur. Çünkü denge, ancak böyle kurulur.

“Yukarıya çıkış ve aşağıya iniş bir ve aynıdır,” diyerek epeyce insanın kafasını karıştırdığını tahmin ettiğimiz Heraclitus, asla görmezden gelemeyeceğimiz bu kozmik yasayı ne güzel kavramış. “Kutupluluk prensibi, tezahür eden her şeyin, ‘iki yanı’, ‘iki veçhesi’, ‘iki kutbu’, ‘bir zıt çifti’ olduğu ve uçlar arasında çeşitli derecelerin bulunduğu gerçeğini anlatır,” diye yazar, metafizik öğrencilerinin başucu kitabı *Kybalion*’da.** “Işık ve karanlık aynı şeyin kutuplarıdır. Aralarındaki fark yalnızca derece farkıdır. Müzik notaları da aynıdır. Do ile başlarsınız ve yukarı çıktıkça başka bir do ile karşılaşsınız, bu böyle gider... Büyük ve küçük görecelidir. Pozitif ve negatif aralarında sayısız derece bulunan, aynı şeyin kutbudur.”

Kutupluluk yasasının psikolojik versiyonu enantiodromia devreye girdiğinde, psişenin kompensasyon mekanizması aşırıya kaçan tüm davranış ve duyguların zıtlarını ortaya çıkarır. Bu zıtların ikametgâhı, “inkâr edilen”, “sahiplenilmeyen”, “yadsınan” her şeyin biriktiği gölgedir. “Yeter artık! Bunu yeteri derecede yaptın/yaşadın/duyumsadın. Şimdi zıddını deneyerek aradaki farkı öğren,” diyen bilincin karanlık yönü tetiklendiğinde şaşırtıcı şeyler oluşur: Sevgi birden nefrete dönüşür; aşırı iyilik ya da ruhaniyet temel içgüdülere rücu eder; tek yönlü yaklaşımlar karşı görüşü benimsemeye başlar. Buna verilebilecek örnekler pek çok: Toplumun en yüksek ahlakî değerlerinin ateşli savunucusu bir fanatiğin hayat kadınlarıyla seks yapması; büyük güç sahibi olan işadaminin/kadının geceleri sado-mazo ilişkiler yaşaması; yardımseverin çocuklarını döverek hıncını çıkarması gibi. Yıllardır tanıdığınız birinin aniden karakter değiştirdiğine şahit olduğunuzda bilin ki karşınızda duran o değil onun gölgesidir.

Enantiodromia’nın fonksiyonu bizi bilinçli kılmaktır. Gerçek şu ki Değerli Okurlarım, şeytanı taşlamakla şeytanı yenmek mümkün değildir.

** Üç İnisiye; *Kybalion*; çev.: Murat Sağlam; sayfa 135-138 Hermes Yayınları; 2005.